

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1140913

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אוריאל לביא – אב"ד, הרב דוד זב לבנון, הרב שלמה תם

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד טלי רויטל אלמן)

נגד

הנתבע: פלוני

הנדון: חיוב בעל החולה בסכיזופרניה בגט

פסק דין

בפני בית הדין תביעת האשה לגירושין, ובתביעה זו נכרכו תביעות נוספות: לפסיקת משמורת, ביקורי ילדים, צווי הגנה וחלוקת רכוש.

לאחר שהושלמו הדיונים והוגשו סיכומי טענות, להלן פסק הדין בעניין הגירושין.

הצדדים נישאו לפני 15 וחצי שנים, ולהם חמישה ילדים. מזה כארבע שנים מתגוררים בנפרד והתקיימו ארבעה דיונים במעמד שני הצדדים, דיונים בתביעה לצו הגנה ובתביעת הגירושין והכרוך בתביעה זו.

התביעה לגירושין מבוססת על אירועים פסיכויטיים שהבעל עבר שחייבו את אשפוזו בבית חולים לחולי נפש, ולבית הדין הוצגו האסמכתאות המתייחסות לאשפוזים אלו, ומהם עולה שהבעל אובחן כחולה במחלת הסכיזופרניה. בכתב התביעה טענה התובעת שבעיותיו הנפשיות של הבעל החלו עוד קודם לנישואין, וכי דבר זה הועלם ממנה בזמנו, אך לא הוצגה אסמכתא ממשית למחלת נפש מאובחנת קודם לנישואין. הוצגו מעשים חריגים ובעייתיים של הבעל בעת שהיה שרוי בהתקף פסיכויטי.

עוד טענה האשה לאירועי אלימות של הבעל כנגדה, לרבות אירוע אחד של אונס.

הבעל מבקש לדחות את התביעה, וטוען שאמנם בעבר היו תקופות שבהן עבר התקפים שחייבו אשפוז, אך טיפל בעצמו ומצבו הנוכחי תקין. מאידך גיסא, התובעת מביעה חשש שהמחלה עלולה להתפרץ שוב, מאחר שלפי המידע שברשותה אין רפואה מוחלטת למחלה זו אלא רק פרקי זמן של רגיעה לאחר התקפים.

ביחס לתביעתה של האשה לגירושין, יצוין לדיון מיום ב' כסלו תשע"ח (20/11/2017) שהובהר לבית הדין כי ככל שהנושאים הכרוכים בגירושין יוסדרו לשביעות רצון הבעל יהיה ניתן לסיים את ההליך בגירושין בהסכמה. בדיון מיום כ"ה אדר תשע"ח (12/03/2018) התנהל מ"מ על פרטי הסכם הגירושין המקובלים על שני הצדדים, אך לבסוף חזר בו הבעל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אבל בדיון נוסף שהתקיים, הבעל הביע התנגדות לגירושין. במכתב שהעביר לאחר מכן לבית הדין בקיץ האחרון כתב שתלמיד חכם אחד הורה לו שלא ייתן גט כל עוד נראה לו שעדיין קיים סיכוי קל לשלום בית או לקשר טוב יותר עם הילדים.

עוד יצוין כי עפ"י החלטה מיום ב' כסלו תשע"ז (20/11/2017) ניתן צו הגנה המונע מהבעל להיכנס לדירת המגורים המשותפת, וביקורי הילדים אצלו מוסדרים באמצעות מרכז הקשר של לשכת הרווחה. עפ"י דיווח לשכת הרווחה הביקורים אכן מתקיימים במתכונת זו.

טענות הצדדים בדיונים

בדיון מיום כ"ז אלול תשע"ז (18.9.17) נרשם בפרוטוקול הדיון:

האיש: כל התמונה שהוצגה פה היא שקר וכזב אמנם הייתי במצב פסיכוכזה מאוד קשה בתקופה האחרונה חל שינוי במהפך, אני יכול להתקשר לאבא שלי גם במסגרת התיק הפלילי יש חו"ד ששלחו אותי אמרו שאין רושם למצב פסיכוכטי, גם ד"ר כהן שהיא מכירה אותה אמרתי לה שאני אצלה במעקב אמרתי לה שהיא לא נותנת לי לחזור הביתה אבל היא אומרת לי למה, אתה 100% בסדר, היא רופאה פסיכיאטרית והיא אמרה לה מה יש לך הבעל שלך הוא 100%. באותה תקופה לקחתי כדורים, אבל באיזה שהוא שלב הרופאים אמרו שהכדורים מזיקים לי.

... היה בראש שאני צריך לבייש את עצמי ולעשות את הדברים הכי מוזרים ולכן עשיתי את עצמי כמו משוגע כאילו אני כלב, לצער את עצמי ולענות את עצמי ובאיזה שהוא שלב הבנתי שהקב"ה לא רוצה את זה וזה היה בלי הכדורים...

בית הדין: אתה צופה שתוכלו לחיות חיים משותפים.

האיש: כשאני הייתי חולה במצב הכי קשה אמרתי לה אולי תתגרשי וקחי לך בעל טוב, היא אמרה לי בחיים אני לא אלך עם מישהו אחר חוץ ממך היית כל כך טוב אליי היום היא אומרת לא הייתה תקופה אחת טובה איתך.

לגבי הילדים, הילדים מתים לפגוש אותי, במשך שנה היא לא הביאה את הילדים, הילד הקטן בן 4 הילד חזר אחרי ואמר אני רוצה להיות רק עם אבא הילדים אמרו לי בטלפון אבא מתי יהיה לי פגישה איתך הם באו לבקר אותי ברובע היהודי, הם מתגעגעים אליי והם סובלים נורא, אני חושב שהיא אישה מצוינת אבל אם חד הורית זה סבל נורא מאוד.

בית הדין: אנחנו רוצים לשמוע אותך?

האשה: יש לו מחלה של סכיזופרניה הוא היה המשיח.

בית הדין: הוא אמר שהיום זה נקי.

האשה: שאלתי רופאים הם אמרו שזה מחלה שמחייבת טיפול רצוף הסיפור שכתבתי שהוא אנס אותי והרביץ זה כשהוא היה בלי טיפול.

בית הדין: מתי זה קרה?

האשה: חורף האחרון, בערך שנה אולי שנה...

...

בית הדין: אולי אתה עכשיו ברמיסיה?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האיש: אם נתתי מכה לילדה שהיא לא התעוררה ממנה וזה הסיפור היחיד, אז יש אדם שהוא פסיכוטי אבל הוא לא מזיק לאנשים.

בית הדין: הסיפור של עכשיו ירדו שדים.

האיש: אבל זה נגמר, זה היה לפני שלוש שנים.

בית הדין: תמצא דרך לשלוח לנו את זה.

בית הדין: מתוך זה שאתה רואה שהיא במצוקה לא כדאי לך.

האיש: למה היא במצוקה כי אנשים שולטים עליה.

בדיון מיום ב' כסלו תשע"ח (20.11.17) אמרה האשה:

בי"ד: אנחנו רוצים לשמוע אותך מדוע את חוששת מה את מרגישה?

האישה: אני מפחדת מזה שהוא יגיע. כי ההידרדרות של המחלה שלו לפי הניסיון שלי מהעבר היה רב. הוא היה שקט ושליט ואז הוא נתן סטירה לילדה באמצע הלילה כי הוא חשש משדים. זה היה אחרי שנתתי לו את הטיפול היו ירידות פתאומיות.

בי"ד: מה הוא עשה?

האישה: הוא ריחם על ילד מפנימיה ובתור כפרה עליו הוא שתה בקבוק שמפו,

בי"ד: הוא שתה?

האישה: כן. הוא גם גירד את עצמו בסכין אני מסבירה כי התגובות שלו.

בי"ד: ככה הוא הסביר?

האישה: כן שהוא היה בבית.

ב"כ האישה: הם לא גרים ביחד שלוש שנים.

בי"ד: יש מידע כי יש סיכון?

האישה: אני חושבת. כי במיון היו רואים אותו אני זוכרת כי הוא למד חברותא ובזמן הלימוד הוא פתאום הוריד את הבגדים.

בי"ד: תוך כדי לימוד?

האישה: כן, זה היה בבית של ההורים שלו. פעם אחת נוספת הוא התפשט בבית הכנסת.

... בי"ד: עשית בושות לאבא שלך ובבית?

האיש: היא המציאה את זה.

בי"ד: היה אירוע שהתפשט לגמרי?

האיש: לא לפני הילדים.

בי"ד: איפה עשית את זה?

האיש: בחדר צדדי ליד בית הכנסת אני מסכים הייתי במצב סכיזופרני. הרופא אמר לי כל המעשים שלך נבעו משורש אחד אבל כשהשורש נעקר המצב יציב.

בי"ד: אבל עברת לקבוצה השנייה? עכשיו אתה בריא?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האיש: זה המצב של רעיון אחד הוא אמר כי לא עוברים להרבה רעיונות.

בי"ד: אז שיפטרו אותך ממעקב.

האיש: הוא אמר לי עדיף שתלך והוא הסביר לי את זה.

ההיסטוריה הרפואית של הבעל

האשפוז הראשון של הבעל היה מיום 19.7.12 עד ליום 13.8.12 בבית חולים לחולי נפש בכאר יעקב. במכתב השחרור נכתב שהבעל אובחן כחולה בסכיזופרניה. סיבת האשפוז: "מצב פסיכטי חריף מלווה בתוקפנות כלפי ילדתו".

במכתב זה נכתב בין היתר:

"אפקט מחויך אינו תואם, חשיבה מעורפלת מבטא מחשבות שווא ביזאריות של יחס ורדיפה, מתאר כי עוינות אנשים גורמת לחיידקים לתקוף אנשים אחרים בגלל דעותיו הלא מקובלות בעדה החרדית החיידקים ניסו לתקוף את בתו, ראה "שד כמו תנין" והבין שאלו החיידקים שרוצים לפגוע בבתו בגללו, ולכן סטר לה כדי הראות שאינו אוהב אותה וכך היא לא תיפגע. חשב לחזור על המעשה שוב".

באשפוז נוסף מיום 7.7.14 עד 23.10.14 בבי"ח הנ"ל האבחון היה הפרעה סכיזופרנית אובססיבית, והבעל אושפז עקב מעשיים בעייתיים ביותר המעידים על התקף פסיכטי חמור ומחשבות שווא ורדיפה.

בנוסף, הבעל אושפז פעמיים בבית החולים בטירת הכרמל, כמפורט בהודעה מטעמם מיום 19.10.17 החתומה על ידי רופא מומחה, ובה נכתב שהבעל שולל מחשבות אובדניות או ניסיונות אובדניים, וכן:

"בבדיקה לא נמצאו סימנים פסיכטיים פעילים או סימני הפרעה אפקטיבית מג'ורית, וכעת ללא סימני סכנה לעצמו או לסובבים אותו. כעת אין אינדיקציה לאשפוז פסיכיאטרי. משתחרר מן המיון עם המלצה לחדש מעקב פסיכיאטרי אמבולטורי... לא נצפה סיכון מידי בעת הבדיקה".

דיון

הבעל חולה במחלת נפש קשה, סכיזופרניה, ועבר אירועים פסיכטיים קשים שחייבו אשפוזים.

בתקופה האחרונה הבעל אינו במצב פסיכטי פעיל, ואין צפויה ממנו סכנה מיידית, אך מאחר שלא נרפא ממחלה זו אלא מצוי בהפוגה - רמיסיה, תמיד קיים החשש מהתפרצות חוזרת של המחלה.

עקב נסיבות אלו האשה תובעת להתגרש, והיא חוששת להתגורר עמו תחת אותה קורת גג. הבעל טוען שמצבו אינו מסכן וכי אין הצדקה להרחיקו מביתו או לחייבו בגירושין.

מהמסמכים הרפואיים שהוגשו לבית הדין עולה שלא נרפא ממחלתו, אלא כעת מצוי במצב של הפוגה, וחייב מעקב לבחון האם חל שינוי לרעה. כמו כן, הבעל אינו מעוניין בטיפול תרופתי מחשש שהדבר אינו מטיב עמו.

מלבד זאת, בדיונים נוכח בית הדין לראות שהגם שהבעל אינו במצב פסיכטי עכ"פ סימני המחלה ניכרים על הבעל, וככל שהדבר תלוי בראות עיני בית הדין, מצבו הוא כעין המובא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתשובת הרשב"א שהביא הב"י אה"ע סי' קכא: "עדיין סימני חוליו ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי אלא כאדם המתחזק בחוליו".

חיוב הבעל בגירושין

ביחס לשאלת היותה של המחלה הנפשית עילה לחיוב הבעל בגירושין, יש לברר האם מחלה נפשית חמורה העלולה להביא את החולה לידי התנהגות חריגה וחמורה מתוך התקפים פסיכויטיים היא עילה לחיוב גירושין, והאם יש לקבוע בנידון זה שכעת דינו כמי שנרפא ממחלתו.

בשו"ת אגרות משה חלק אבן העזר חלק א' סי' פ', כתב:

"זה ודאי ששוטה הוא מום גדול שאינו ראוי לאישות כלל, דהא מפורש ביבמות דף קי"ב דבשוטה לא תקינו נישואין, משום דלא קיימא תקנתא דרבנן, דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת. ומה"ט ברור דבאדם שנשתטה אחר הנישואין אם היה יכול לגרש, היו כופין אותו לגרש. דהא מפורש בכתובות דף ע"ז דכשיש סברא זו דאין אדם דר עם נחש בכפיפה כופין להוציא".

האג"מ הביא מדברי הרא"ש בתשובה שכתב בלשון זו בכלל מג סי' ג':

"ומה שהיא טוענת שבעלה מטורף, וטפשות מתוספת עליו מידי יום יום, ושואלת שיגרשנה טרם יטרף ותהיה עגונה לעולם ... וכסבורה היתה יכולה לקבל ואינה יכולה לקבל, כי מטורף הוא לגמרי, ויראה פן יהרגנה בכעסו, כי כאשר מרגיזים אותו, מכה והורג וזורק וכו' ונושך. וראובן משיב הכרת בו מקודם לכן וסברת וקבלת, גם אינו מטורף, אך אינו בקי בטיב העולם ... איני רואה מתוך טענותם דברים שיהיה ראוי לכופו עליהם לגרש, כי אין להוסיף על מה שמנו חז"ל בפרק המדיר (עז): ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליוס והמקמץ והמצרף נחושת ובורסקי. ועוד שנינו התם האיש שנולדו בו מומין, אין כופין אותו להוציא. לכן אין לכופו לגרש, אך תפייסנו שיגרש, או תקבלנו ותזון מנכסיו".

דברי הרא"ש הובאו להלכה בטור אה"ע סי' קנ"ד ובשו"ע סי' קנ"ד סעיף ה'. וכתב האג"מ על דברי הרא"ש הטור והשו"ע:

"לכאורה סותר להא שביארתי דשטות הוא מום גדול שכופין להוציא. אבל פשוט שהם איירו רק באיש פקח שהוא כעסן מצד מדתו הרעה. ולשון המשתטה מידי יום ויום שכתבו, הוא רק שמכעסו עושה מעשה שוטה ומטורף, ולכן אין לומר עליו שאין דר עם נחש בכפיפה דכיון שהוא פקח אפשר לה לראות שלא יבא לכלל כעס, אך שהוא טירחא גדולה לפניה להזהר בזה, ולכן כיון שלא מצינו שכופין בכה"ג שהוא רק טירחא גדולה, סובר שאין כופין לגרש אלא צריכה לפייסו לגרש או תקבלנו ותזון מנכסיו. אבל כשהוא שוטה שעליו נאמר אין אדם דר עם נחש בכפיפה משום שאין שייך ליזהר ואין שייך לפייסו, כיון שעושה שלא בדעת, ודאי יודו שכופין אם אך יכול ליתן גט כגון כשעתים חלים".

כדברי האגרות משה כבר כתב בשו"ת זכרון יוסף (ליקוטים סימן יא) בביאור תשובת הרא"ש:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"שאני התם שלא הוחזק לשוטה במעשים של שטות אלא שלא היה בקי בטיב העולם ולא היה מכה ובוועט כי אם בשעת כעסו כשמגזימים לו, וכדמשמע שם מדברי מורשה האיש ההוא ע"ש, ודמי לאותן הפתאים ביותר כו' שכתב הרמב"ם בהלכות עדות הלכה יו"ד בטור ובש"ע ח"מ ל"ה ס' י"א".

וכן מהרח"ש בשו"ת תורת חיים חלק ד' סי' לג כתב ביחס לתשובת הרא"ש:

"התם ודאי לאו בשוטה גמור קאמר, אלא באיש כעסן ורגזן ויש לו קצת טירוף ומשתטה אך אינו שוטה גמור, ובזה שייך לומר תפייסנו או תקבלנו. אבל בשוטה גמור לא שייך פיוס ולא שייך לומר שתקבלנו ואינה יכולה לסבול כלל, כדאמרינן בריש פרק חרש [יבמות קיב ע"ב] דלהכי לא תקנו רבנן נישואין בשוטה ושוטה, דלא קיימא תקנתא דרבנן שפגיעתו רעה ואין אדם יכול לסבול לדור עם נחש בכפיפה אחת. וראיה לזה דבמה שכתב הרא"ש בתשובה הקודמת גבי נכפה שהוא מום גדול וכופין אותו וכו' כתוב שם מרב שקיים סברת הרא"ש, וכתב טעמא שאין מום גדול מנכפית שהרי מדמה בפרק האומנים [ב"מ פ' ע"א] נכפה לשוטה, משמע דפשיטא ליה דשוטה מום גדול יותר מנכפה, ולרבותא קאמר שנכפה מדמה הגמרא לשוטה וכו' ולהכי כופין אותו להוציא".

על כן סובר מהרח"ש שבעת חלימותו של הבעל, יכולים לכופו לתת גט.

וכן בספר ציץ אליעזר חלק ו' סי' מב פרק א' - דן בהרחבה רבה ביחס לתביעת גירושין כנגד בעל החולה בסכיזופרניה, ובפסק דין מנומק ומפורט קבע וביסס את חיוב הגירושין, ודבריו הם בסיס איתן לנידון שבפנינו שיש לחייב גירושין, עקב החשש מהתפרצות חוזרת של התקף פסיכיאטרי. יצוין כי בפסק דינו קבע הציץ אליעזר שניתן אף לכוף על הגירושין, וכי הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל אישר את פסק הדין.

ובתשובתו זו כתב הציץ אליעזר:

"גם בשו"ת נאמן שמואל סי' ס"ו ס"ל נמי דשוטה גרוע בזה מנכפה דכותב וז"ל: ולענ"ד דשוטה גמור לא גרע מנכפה דחשיב סכנה להדבק אתו והכא קרא כתיב רועה כסילים ירוע פי' רש"י ז"ל ירוצץ ואבן עזרא פירש ישבר, ומדברי הרא"ש נראה דשוטה גרע מנכפה שכתב ז"ל נ"ל שאין מום גדול מנכפה שהרי מדמה בפ' האומנים נכפית לשוטה ושעמומו כו' הרי דתלה לימוד הנכפה מן השוטה כנ"ד דפשיטא ליה דשוטה כופין להוציא כשהוא חלום עכ"ל... והכי ראיתי גם בשו"ת דברי חיים (מצאנז) ח"א חאה"ע סי' נ' שכותב בתוך דברי תשובתו בנידונו שם, דשוטה מום גדול מנכפה וכיון דרמ"א פסק בנכפה דכופין כ"ש בשוטה דכופין עיין שם.

וא"כ דון מינה לנידונו דמכיון שנקבע על ידי טובי הרופאים טיב המחלה שהבעל לקוי בה כמחלת שגרון ממש בשם הידוע שכיוזופרניה אשר בשעת ההתקף עלול החולה לסכן ממש כל הנמצאים במחיצתו, א"כ שפיר יש לכוף את הבעל בשעת חלימותו שיפטור את אשתו בג"פ"

תשובה זו מבוססת על חוות דעת רפואית שהוצגה לבית דינו של הציץ אליעזר, וכאמור

בפתח תשובתו:

"לשאלה נוספת מצד ביה"ד קבע הפרופיסור: כי ידוע שמחלת השיזופרניה מתבטאת בהתקפים חוזרים, והחשש להתקף חוזר במקרה שעל החולה עברו כבר שני התקפים גדול מאשר במקרה שעבר עליו התקף ראשון. רופא ממשלתי מומחה אחר קבע: כי אין ספק כי הנתבע לוקה במחלת סכיזופרניה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פרנואידיה, ומחלה זו באה עליו מזמן לזמן בהתקפים וקרוב לרוב לרדאי שהתקפים אלה עשויים לחזור ולבוא עליו בעתיד בזמנים שאין לחזותם מראש אף אם יהיה בטיפול רפואי מתמיד, ובשעת ההתקף הוא עלול לעשות מעשים שונים ומשונים נטולי הגיון ואף מסוכנים, והמחלה עשויה לעבור מדור לדור בדרך של תורשה.

עוד רופא ידוע העיר בפנינו: רוב הרופאים הם בדעה שהמחלה חוזרת והסיכויים שתחזור המה הרבה יותר מהסיכויים שלא תחזור, החצי היותר גדול של המחלה עובר בירושה, הופעתה היא כתוצאה טבעית תורשתית, התקף בודד נמשך לפעמים חדשים רבים וקורה שנמשך גם שנים, ולפעמים לא מרפא כלל אך זה נדיר, בשעת התקפים חולה זה מסוכן ולפי תופעת מחלה זו יכול לקום בחצות לילה ולשחוט את אשתו או להצית את הבית, במשך עשרים וחמש שנות עבודתי אני זוכר תריסר מקרים שהחולה קם משנתו וביצע מעשים מסוכנים, הבעל כרגע שפוי ומסוגל לתת ג"פ."

ובסיום תשובתו כתב:

"ובכלל הרי ידוע דאין הולכין בסכנות נפשות אפילו בתר רוב וחוששין למיעוטא, ולכן גם אם לו נניח (ומאחלים שכן יהיה באמת) שהמחלה עפ"י רוב לא תחזור עוד אצל הבעל, כי מרובים רחמי שמים על כל בריותיו, ובפרט לעושי רצונו, בכל זאת כאשר אנו באים לדון בנוגע למצב האשה וחששותיה, צריכים וגם מחויבים אנו לחוש אפילו למיעוטא, ואין לחייבה בשום פנים ואופן לחזור עם בעלה, ואדרבה יש לחייב את הבעל לשחרר את אשתו בג"פ כי האשה לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה (כתובות ס"א) ועל אחת כמה שלחיים ניתנה ולא לסכנה ניתנה... לאור כל האמור מכל נימוק ונימוק במיוחד ובפרט בצירוף כל הנימוקים יחד נראה דיש לחייב וגם לכוף את הבעל שיאמר רוצה אני, לפטור את אשתו בג"פ, והנלפענ"ד כתבתי.

פסה"ד הנ"ל עם ראשי פרקי נימוקיו הובא לפני מרן הגאון הגרצ"פ פרנק שליט"א, ואישר אותו וצירף את דעתו הגדולה לכוף את הבעל בנתינת גט פטורין.

למעשה. התפשרו אח"כ הצדדים בקשר לבעיות הכספיות והבעל מרצונו הטוב נתן את הג"פ מבלי שיצטרפו עוד לאחוז נגדו בשום אמצעי כפיה.

לדאבונינו. גם אחרי הגירושין חזר הבעל וקיבל התקפי המחלה, ואני מזכיר זאת בכדי להראות שצדקנו בדברינו האמורים."

בקובץ תורני אסותא (אלול תשס"ו) בעריכת הרב דבורקס עמ' צג הביא תשובת הגאון הרב יצחק זילברשטיין שליט"א שהשיב על השאלה דלהלן:

"מעשה באשה שתבעה גט מבעלה בטענה שהוא חולה במחלת סכיזופרניה וכבר קיבל כמה פעמים במשך נשואיהם התקפים קשים שהתבטאו בהשתוללות בגרימת נזקים בבית בהכאות ובאיום לרצח האשה טענה שהיא מפחדת על חייה ועל חיי הילדים האם כופים אותו לתת גט כזמן שהוא שפוי."

עיי"ש שהביא בעמ' פח באריכות חו"ד רפואית של ד"ר מיכאל בונצל אודות המחלה והמשמעויות שלה, שובסיום דבריו כתב:

"חולי סכיזופרניה פרנואידיה נוטים להיות עוינים לסביבה, לנתק גשרים חברתיים ובמקרים קיצוניים עלולים להיות מסוכנים מאוד לסביבתם כיון שהם עלולים לפעול באלימות בתגובה לאיום שהם חשים."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובעמ' צג הגדיר הגר"י זילברשטיין שליט"א את המגורים של האשה עם החולים בסכיזופרניה שעברו התקפים פסיכויטיים בגדר: "אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת", על כן לא תקנו נישואין לשוטה, ובנסיבות שזו ההגדרה, מחייבים גירושין כמפורט בכמה הלכות. וביחס לחיובו בגירושין העלה הגר"י זילברשטיין שליט"א:

"אבל המשתטה ממש רק דעיתים חלים ויכול לגרש, ודאי כופים אותו לגרשה כשהוא שפוי כי יש בזה ספק סכנת נפשות "כי האשה לקיים ניתנה ולא לצער ניתנה", כמבואר במסכת כתובות דף ס"א ע"א, על אחת כמה וכמה שלחיים ניתנה ולא לסכנה, ולכן יש לכופף את הבעל לגרש את אשתו".

האם נאמן לטעון שנתרפא והאם החשש שיחזור למצבו הפסיכויטי מהווה עילה לחיוב בגירושין התשב"ץ בתשובה חלק ב סי רס (הובא בקצרה בב"י אה"ע סי' קסה) נשאל אודות כפיית היבם לחלוץ, וז"ל השואל:

"במום משונה הקשה מכל השנויים במשנתנו הוא חולי הנופל יארע ממנו לרואהו טירוף הדעת וסכנת הנפש אשר יש מתרפאין ממנו ויש שיעמוד ימים רבים ונתפרסם הדבר ליבם בעוד אחיו קיים פעם או פעמים ואחר שנפלה יבמתו לפניו לא נראה לו יותר היא אומרת אינה רוצה להתיבם מחמת נגע נראה לו וחולצת. והוא אומר לא כי אלא נרפא מקודם שנפלה לפניו והרי הוא ככל אדם. מי אמרי' האי דידעינן בחליו היא חזקה ולא מפקינן ליה מידי חזקתו. או דילמא בהאי שעתא דאתי ליבומי לא חזינן ליה מידי ועליה להביא ראיה".

התשב"ץ השיב:

"ולענין נכפה בחיי אחיו וטוען נתרפא והיא אומרת לא נתרפא מי נאמן. נראה דעליו להביא ראיה דומה להיות בה מומין ועודה בבית אביה צריך להביא ראיה שמשנתארסה נולדו בה ונסתחפה שדהו (כתובות ע"ה ע"א) וכן נמי הכא כיון שהדבר ברור שהיה בו זה החולי. לאו כל כמיניה לומר נתרפאתי בלא ראיה. וכיון דאמר בפ' המדיר (ע"ז ע"א) דנכפה הוי כמומין שבסתר, אי אפשר לו להביא ראיה, והרי הוא בחזקת בעל מום ואין חוסמין אותה להתיבם לו כדאי' בפרק קמא דיבמות (ד' ע"א) ובפרק אלו הן הלוקין".

הרי מבואר שמאחר שאין ספק במחלתו ועלתה טענה שנתרפא, חובת הראיה להוכיח את הרפואה, מוטלת על היבם. וכן עולה מתשובת מהר"א ששון תורת אמת סי' ריד, במה שכתב:

"ספק נפל אצלי במי שהיה מוכה שחין ועתה אומר שנתרפא, ואשתו אינה סומכת עליו מהו. ועיקר הספק הוא ממאי דאמרינן בפ"ק דחולין מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא לחזקתיה כו' דאמר קרא ויצא הכהן כו' ופרש"י ז"ל כו' ופי' התוס' דאפילו להקל אמרינן הכי. א"כ בנ"ד נימא שלא יהיה נאמן לומר נרפא הנגע".

וה"ה בנידון זה על הבעל נטל הראיה שנתרפא ממחלתו, ובלא ראיה הוא בחזקת בעל מום שדינו להיות מחויב בגט.

יובהר: בנידון זה אכן אין כל אסמכתא רפואית לרפואה, אלא להפוגה בלבד, ותמיד קיים החשש המוצדק להתפרצות מחודשת של המחלה, וכפי חוות הדעת הרפואית שהביא הציץ אליעזר בתשובתו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והנה התשב"ץ מתייחס למחלת נכפה, אך ביחס לנידון של מחלת נפש של הבעל שהתפרצה בעבר וכעת הוא בריא, כתב הגר"ש רפאל זצ"ל (משכן שילה עמ' קצ"ח, וחוברת כנס תושבע"פ כ"ב עמ' סג)

"ואפשר לומר דאפי' במקרה שברגע זה מצבו של הבעל טוב, חיישינן לחזרה ויש לכפות אפי' בכה"ג, וראי' מדברי הרמ"א אבהע"ז סי' קיז ס"ה שכ' שם וז"ל "טען על אשתו שהיא מצורעת הוי מום" וכתב ע"ז הח"מ סק"ב וז"ל ואפשר שכל שהיתה מצורעת אף שנתרפאה קודם אירוסין הוי מום דיש לחוש שמא תחזור ותהי' מצורעת וכו' וכשהיתה צרעת בגופה אפשר דיש לחוש אפי' לפעם א' וה"ה שהיתה נכפה פעם א' בילדותה יש לחוש שמא תחזור ותהיה נכפה תחתיו וצריך להתיישב בדבר למעשה", ועיי"ש גם בב"ש סק"ב ובשו"ת תפארת צבי אבהע"ז סי' לח כ' דלפי ד' הח"מ כופין גם באשה שוטה, ואף אם עכשיו נשתפתה יש מקום שתחזור לשטותה, והוי מום גדול שכופין עליו, אמנם האור גדול בתשובותיו סי' ה' חלק על התפארת צבי וכתב דאף אם נאמר דשוטה הוא מום גדול המצריך כפייה, זהו דוקא בזמן שהיא שוטה אבל אם כעת היא שפוי' אלא שיש חשש שתחזור לשטותה, אף ודאי דהוי מום בגלל חשש חזרה, מ"מ לא נחשב למום גדול ולגבי כפי' הרי בעינן רק למום גדול. ומש"כ הח"מ זהו דוקא לגבי הפסד כתובה דאין לה כתובה משום דגם מום כזה שעתיד לחזור הוי מום, אבל לגבי כפי' אינו נחשב גדול אם עכשיו אינה שוטה. עכ"פ בנדו"ד א"צ לכך וגם האור גדול יודה שכופין משום דאיירי בבעל שהוא חולה נפש בהווה ועקב מצבו העכשווי אפשר לכפות עליו... וכן נקט בפשטות בשו"ת דברי חיים להגה"ק ר' חיים מצאנו ז"ל ח"א אבהע"ז סי' נ' דבשוטה יש לכפותו ליחן גט".

ובפד"ר כרך ח' בפסק דין בית הדין ברחובות בראשות האב"ד הגאון הרב זבולון גרז זצ"ל כתבו אודות בעל חולה נפש במחלת סכיזופרניה פרנואידיית שיש לחייבו בגירושין, וכתבו כדלהלן:

"בנ"ד, מאחר ולדעת הרופאים הבעל חולה במחלת נפש, הרי פשוט שזה מום שחייב לגרש. אבל עדיין יש לפקפק דלפי העדות שהיתה בפנינו שבה נאמר כי אמנם חלה הרגעה אבל אותן המחשבות עדיין פועלות אצלו, יש לדון דהיות וחלה הרגעה הרי יתכן שיחזור ויבריא. ויש לכאורה לדמות למה שכתב הרשב"א בתשובה ח"א סי' תשס"ה, הובא בב"י סימן קכ"א, שבו דן לענין עתים חלים ועתים שוטה שמגרש את אשתו ובהמשך התשובה כתב וז"ל:

ומסתברא דאפי' חלים במלתא שאינו שפוי לגמרי הרי הוא כפקח וכו' ואף על פי שהוא תשש ועדיין סימני חוליו ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי אלא כאדם המתחזק בחוליו, אפילו כן בשעת חלמותו הרי זה כפקח בשעתו.

ולפי"ז הוא הדין בנ"ד מאחר וחלה הרגעה, יתכן שאע"פ שסימני חוליו ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי, אין דינו כשוטה ואין זה מום.

אכן אין הענינים שוים ואין דמיון בין דינו של הרשב"א לנידון דידן, שמה שדן הרשב"א שאפילו חלים בעלמא שאינו שפוי לגמרי בכל זאת אין דינו כשוטה, זה רק אם הוא ראוי לתת גט והוא בר דעת והרי הוא כפקח לכל דבריו מאחר שהוא מדבר בענינו ואינו קורע בגדיו ואינו לן בבית הקברות ואינו יוצא יחידי בלילה ואינו מאבד מה שנותנים לו שהם סימני שוטה, ולכן אף על פי שעדיין סימני חוליו ניכרים ולא נתרפא לגמרי, הוא כפקח לשעתו, אבל בנ"ד אין הדיון אם הוא בר דעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ופיקח אלא אם יש בו מום שחייב לגרש, וכל עוד שלא נרפא לגמרי הרי המום קיים, ולכן הרי הוא חייב לגרש. ויתר מכאן יש לכאורה לדון, דאפילו אם נרפא לגמרי אם אפשר לחייב אותו לגרש על פי מה שכתבו חלקת - מחוקק ובית שמואל בסימן קי"ז סעיף י"ב לדין דאם היתה מצורעת או נכפה, אעפ"י שנתרפאה מאחר ויש לחוש שיחזור הרי זה מום.

והנה זה פשוט דגם בשוטה מחמת שיש התרגזות יש חשש לחזרה, ועיין באורח חיים הלכות ט"ב סימן תקנ"ד במג"א בשם מהרי"ל בחסר דעה ונתרפא לא יתענה בט' באב שיוכל לשוב לחוליו עיין שם. ועוד הרי התוספות בחולין דף ט"ו ע"ב ד"ה כגון כתבו, דכל חולה שכיח שיחזור לחוליו עיין שם. וכבר דן בשאלה זו בספר תפארת צבי סימן ל"ח ופסק בנשתתה ונשתפאה אם יש לחוש שתחזור לשטותה, יכול לכופה לגרשה. אכן אור - גדול בסימן ה' השיגו ודחה דבריו וז"ל: לפענ"ד דברי התפארת צבי תמוהין דאיך דן לענין לכופה לגרשה לחוש לחזרה לדברי הח"מ והב"ש הנ"ל, דהא לענין לכופה אינו אלא בנכפה דהוי מום גדול, אבל משום שאר מומין אינו יכול לגרשה בע"כ כמבואר באהע"ז (סי' קי"ז), ואם אף בנכפה לענין חשש חזרה יש לומר דאינו מום גדול כיון דאינו אלא חששא בעלמא ואינו נחשב רק מום בעלמא כשאר מומין, ולכן לענין תצא שלא בכתובה דבכל מומין הדין כן שפיר כתבו הח"מ והב"ש הנ"ל דאף בהיתה נכפית ונתרפאית מ"מ תצא שלא בכתובה דמ"מ הוי מום משום חשש חזרה, אבל לענין לכופה להתגרש דבשאר מומין כופין רק בנכפה דהוי מום גדול אבל בחשש חזרה מ"מ אינו אלא מום בעלמא ואין כופין עכ"ל.

והנה צדקו דבריו של אור גדול בחשש חזרה בעלמא במקום שאין סכנה, אכן במקום חזרה היכא דאיכא חשש סכנה כעין נידון דידן שאפילו שיתרפא, אם יחזור איכא סכנה, עדיין יש לדון, דהנה יש לעיין בכל מקום שיש חשש סכנה אם הולכים אחר הרוב או חוששים למיעוט במקום סכנה דחמירא סכנתא מאיסורא, והנה מפשטות דברי הגמרא בחולין דף י' נראה דאין הולכין אחר הרוב. דבר זה מבואר להדיא בתוספות פסחים דף קט"ו דברי המתחיל קפא: פ' ר"ח תולעת כדתניא, התולעת שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים והקפא שבירק והיבחושין שביין וחומץ הרי אלו מותרים, וא"ת תיקשי מינה לשמואל דאמר בסוף אלו טרפות קישות שהתלע באיביה אסור משום שרץ השורץ על הארץ, ומיהו שמואל סבר כאיך ברייתא דמייתא התם. ומיהו ק"ק וכו' ועוד שמואל היכי אכל מרור בפסח וכי תימא דבדיק להו שלא יהא שם קפא א"כ אמאי צריך חרוסת כיון דליכא קפא, ושמא ברוב ירקות אין בהם קפא וסמך שמואל ארובא ומשום סכנה דקפא חיישינן למיעוטה וצריך חרוסת.

הרי מתבאר מדברי התוס' דאעפ"י דלענין איסורים סומכים על הרוב, אבל לענין סכנה אין סומכין על הרוב וחיישינן למיעוט. ועיין עוד בתשובת אבקת רוכל להב"י סימן רי"ג שהביא תשובת הרדב"ז דספק ספיקא במקום סכנא אסור, וטעם הדבר נראה עפ"י"מ שכתב הרמב"ן בריש חולין דאף דספק טומאה ברשות הרבים טהור אבל בתרומה וקדשים דבעינן שמור ומשמרת תרומותי כתיב, ספק טומאה ברה"ר טמא, דמאחר דאין זה שמור, דבמקום דכתיב שמירה צריך להיות ודאי ואינו מועיל ספק ספיקא דעכ"פ הוא לא שמור. והנה כל הדין שאדם אסור להיכנס לסכנה נובע ממה שנאמר ונשמרתם מאד לנפשותיכם, הרי דחייב אדם להישמר מאד מלהיכנס בסכנה, ומאחר דאיכא דין שמירה במקום סכנה, לכן אין דין של רוב וספק ספיקא וכמו שכתב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרמב"ן לענין ספק טומאה ברה"ר. ועיין עוד בנוב"י מהדורא תנינא סימן י'.

ונמצא לפי"ז דבמקום דאיכא חששה בחזרה לסכנה, ומאחר דאין הולכין אחר הרוב במקום סכנה ואפילו בספק ספיקא, הרי על פי הדין אינה יכולה לדור עם בעלה ואיכא איסורא דונשמרתם לנפשותיכם ואין לך מום גדול מזה. ועוד הרי זה דומה למה שפסק השו"ע בסימן קנ"ד סעיף ט': אם הדבר ידוע שאינו רשאי לעמוד במקום שנשאה מפני סכנת נפשות, כופין אותו לגרש. וברמ"א שם: כי היא אינה צריכה ללכת אחריו. מקור הדין מתשובת הרא"ש כלל ארבעים ושלוש וז"ל: אם הדבר ידוע שאינו יכול לעמוד במקום שקידש בת שמעון בלא סכנת נפשות, אין לך טענה חזקה יותר מזו כי היאך תנשא לו והיא אינה מחויבת לילך אחריו למדינה אחרת, ואפילו אם כבר נשאה ואירע לו אונס כי אינו יכול לישראל עמה בעיר לקיים עונתה, היו כופין אותו לגרשה. הוא הדין והוא הטעם בנידון דידן, הואיל ואין היא יכולה לדור עמו מאחר וזה בא בגרמתו ולא בגרמתה ואפילו איסורא איכא וממילא אינו יכול לקיים עונתה, ולכן בודאי שיש לחייבו לתת גט. נמצא לפי מה שהעלינו שאעפ"י שהיה מקום לדון הרבה בגדרי שוטה, וכן בנאמנות הרופאים שדנו הרבה באחרונים, אבל עכ"פ מידי ספק לא יצאנו דאיכא חשש סכנה, ולכן ברור כי הבעל חייב לגרש את אשתו.

העולה מדברינו: בנידון הנוכחי מאחר שהבעל חולה במחלת הסכיזופרניה ואין רפואה למחלה אלא רק הפוגה, ותמיד קיים החשש מהתפרצות מחודשת העלולה להוות סיכון לסובבים אותו, על כן תביעת הגירושין מתקבלת, והבעל חייב לתת גט לאשתו.

ניתן ביום כ"ח בשבט התשע"ט (03/02/2019).

הרב שלמה תם

הרב דוד דב לבנון

הרב אוריאל לביא – אב"ד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כעבור זמט התקיים דיון נוסף בתביעת הגירושין בפני הרכב שונה במקצת, ולהלן ההחלטה שניתנה לאחר הדיון.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אוריאל לביא – אב"ד, הרב מרדכי מזרחי בר אור, הרב מאיר פרימן

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד טלי רויטל אלמן)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ע"י ב"כ טו"ר חיים ירוחם דב שטרן וטו"ר שמואל קיסוס)

הנדון: חיוב מזונות מעוכבת והגבלות על סרבן גט

החלטה

התקיים דיון נוסף בתביעות התלויות ועומדות שהן התביעה לגירושין לצו הגנה ולצווי הגבלה וכן בתביעה להסדרי ביקורים.

ביחס להסדר הביקורים, לאחר הדיון הוגש דיווח לשכת הרווחה, עותק מהדיווח יועבר לעיון הנתבע ולתגובתו שתוגש תוך שבעה ימים. בתגובתו יבהיר האם התנאים להסדר הביקורים במרכז הקשר שנקבע על ידי לשכת הרווחה מקובל עליו, ואם אינו מקובל עליו יצרף הנמקה.

ביחס לתביעת הגירושין, יצוין לפסק דין מנומק שניתן ביום כ"ח שבט תשע"ט (03/02/2019). בדיון הבעל הביא טרזניה כנגד הפסיקה, אך בדבריו שב וטעה בכך שאינו מבחין בין ריפוי מהמחלה להפוגה (רמיסיה). בית הדין בפסק דינו וכן בדיונים שב והבהיר לבעל שבהתאם לידוע בעולם הרפואה ביחס למחלת הסכיזופרניה אין רפואה, אלא קיימת הפוגה בין ההתפרצויות. ואכן בעת ההפוגה יתכן שאין נשקפת סכנה מיידית מהחולה, אך תמיד קיים החשש להתפרצות בלתי צפויה מראש. במאמר מוסגר יצוין שרק לאחרונה בתיק אחר המתנהל בפני הרכב זה, נוכחנו באדם שאשתו תבעה גירושין עקב מחלה דומה, ובעת הדיונים הלה טען שהוא בריא, מאחר שאכן באותו מועד התנהג כאדם בריא, אך לאחרונה בדיון נוסף שהתקיים התברר שהמחלה שבה והתפרצה בעוצמה שחייבה את אשפוזו הממושך, והדברים מתאימים לאמור לעיל, וכפי שצוין בתשובת ציץ אליעזר הנזכרת בפסק הדין הנזכר.

הבעל נאחז בתשובה הגאון ר"ש אלישיב זצ"ל, אך בתשובתו ב"קובץ תשובות" חלק א' סי' קעח התייחס לשאלת הכפייה בגירושין בלבד, ואין התייחסות בדבריו לשאלת חיוב הבעל בגירושין, כפי שנפסק בנידון זה.

עוד יצוין שטענתו המייחסת לאשה עושק המצדיק את סירובו לתת גט נשללת מאחר שהאשה פועלת עפ"י הוראות בית הדין. בית הדין דוחה על הסף את התנהלותו של הבעל שאינו מציית להחלטות בית הדין, ובמקום לציית להחלטות המחייבות אותו הוא מוצא לנכון לתלות את הקולר באשתו שכבר כחמש שנים סובלת מאד מהמצב, אליו נקלעה שלא באשמתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאחר שכרור לכל שהפירוד הוא קביעה וקיימא, ואין סיכוי שהאשה תחזור לבעל מפני החשש מהתפרצות חוזרת של המחלה, וגם לבעל כבר אין כל ספק שאשתו לא תשוב אליו, הרי שבנסיבות אלו עיכוב הגט הינו מעשה נקמנות גרידא, ואינו מתקבל.

יצוין לתשובת הגאון רי"י קנייבסקי זצ"ל (קריינא לאגרתא ב' סי' תשל"א), שכתב בלשון זו אפילו ביחס למקרה שאין חיוב גירושין אלא "מאיס עלי" בלבד:

"כעת לאחר ארבע שנים אשר גבה טורא בינותם ובאופן טבעי האשה לא תחזור בשום אופן לדור עמו לאחר שעבר עלי' מצדו כל מה שעבר כו' הדבר ברור שהדרך הישר היחידה הוא לעשות גמר לפוטרה בג"פ. וכל סחבת בזה אינה אלא רשעות להרע לעצמו ולאחרים כו' באמת לדעת הרמב"ם ז"ל האומרת מאיס עלי כופין אותו לגרש ולא יחידאה הוא הרמב"ם ז"ל שכ"ה דעת כ"פ עיין מהרש"ם ז"ל ח"ג סי' צ"ג. וכש"כ נד"ד אשר ידוע היטב לרבים התגלגלות הדברים ושיש לה עבור מה לטעון טענה הנ"ל, ואם כי למעשה אין כח בב"ד לכוף במקום מחלוקת הפוסקים, איהו הבעל גופי' ודאי צריך למיחש ולהיות חרד מפשע רב ולעשות גמר בגט פיטורין".

וכן הובהרו הדברים היטב בניסוח שונה בתשובת אגרות משה חלק יורה דעה חלק ד' סי' טו אות ב', וזו לשונו:

"בדבר איש ואשה שזה הרבה שנים שליכא שלום בית וכבר שנה וחצי דרים במקומות מופרדים, וכבר ישבו בית דין חשוב ולא עלה בידם לעשות שלום ביניהם, וראינו גילוי דעת חתום מהבית דין שלא הועיל כל השתדלותם לעשות שלום. וכנראה מזה שהבית דין סובר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם. אז מדין התורה באופן כזה מוכרחין להתגרש ואין רשות לשום צד לעגן, לא הבעל את אשתו ולא האשה את הבעל, בשום עיכוב מצד תביעת ממון. אלא צריכים לילך לפני בית דין לסדר התביעות בענייני ממון ולסדר נתינת וקבלת הגט".

בנסיבות המתוארות, לאחר שבכל הדיונים האשה חוזרת וטוענת שאין כל אפשרות שתשוב לגור עם הבעל, ולמרות שקרוב לחמש שנים שהם בנפרד עדיין הבעל עומד בעמדתו הנחרצת שלא לתת גט, גם ביחס לנידון זה נאמרו דברי הגאון רי"י קנייבסקי זצ"ל שמאחר ואין כל ספק שהאשה מאסה בבעלה וכבר לא תשוב אליו, "הדבר ברור שהדרך הישר היחידה הוא לעשות גמר לפוטרה בג"פ. וכל סחבת בזה אינה אלא רשעות להרע לעצמו ולאחרים... הבעל גופי' ודאי צריך למיחש ולהיות חרד מפשע רב ולעשות גמר בגט פיטורין".

מאחר ולמרות כל האמור הבעל עומד עיקש בעמדתו, ניתן לנקוט ביחס לבעל צווי הגבלה, שהם בכלל "הרחקות דרבינו תם", וכפי פסיקת הרמ"א אה"ע סי' קנד סכ"א. יצוין כי הלכה זו נפסקה במהרי"ק שהביא הב"י אה"ע סי' קל"ד ובלבוש סי' קל"ד ס"י, שהורו שניתן לפסוק הרחקות דרבינו תם אפילו בהעדר פסיקת חיוב הבעל בגירושין, ק"ו בנסיבות של חיוב גירושין, ובהתאם להוראת הרמ"א.

ועיין בספר "קונטרס הברורים", להגאון ר"א הורביץ זצ"ל (מח"ס דבר הלכה) שהאריך בהלכה זו, מצד אחד, לאחר שהביא את שיטות הגאונים והראשונים שפסקו לכוף את הבעל בטענת "מאיס עלי", העלה (בהקדמתו לקונטרס) שלמעשה אין לזוז מפסק השו"ע שאין כופין, למרות זאת האריך לברר, וכן הסיק הלכה למעשה, שאין מניעה לפסוק הרחקות דר"ת, וכן שיכולים לומר לבעל שהרחקות אלו הן מאחר שאינו נותן גט, והם בתוקף עד שיגרשה.

בהתאם לאמור ועל יסוד פסק הדין הנזכר לחיוב הגירושין, בית הדין פוסק:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

א. הבעל חייב לשלום לאשתו סך 3000 שקל לחודש "מזונות מעוכבת" מחמתו, תוקף החלטה זו החל ממועד מתן ההחלטה הנוכחית.

כתב מהרי"ט ח"א סי' קיג:

"ומזונות נמי נראה דיש לה כל זמן שאינו מוציאה בגט, שהרי גדולה מזו אמרו בפ"ק דמציעא, כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה אע"פ שנתן לה כתובה, כל זמן שהיא מעוכבת מלינשא מחמתו".

מקובל לפרש את דברי מהרי"ט, שבדבריו אלו קבע את הדין לחייב מזונות כשהבעל מחויב על ידי ביה"ד לגרש, עיין פד"ר ח"א עמ' 74 וח"ד עמ' 161. ועיי"ש בפד"ר ח"א הנזכר שכתבו:

"אמנם נראה דחייב זה שחידש המהרי"ט לחייבו במזונות משום דהיא אגידא גביה ומעוכבת להנשא על ידו, אינו נובע מתנאי הכתובה שהבעל מתחייב בהו ע"י קשר הנישואין, אלא זהו חיוב חדש מתקנת חז"ל שהוא מחייב במזונותיה כל זמן שהיא מעוכבת להנשא על ידו, וכמו במגורשת ואינה מגורשת, דמדין תנאי כתובה אי אפשר להוציא ממנו כלום, ועיין רש"י כתובות צ"ז ע"ב שגם במגורשת ואינה מגורשת כשהיא ארוסה חייב במזונות. וא"כ ה"ה בנמצא בו מום והיא לא ידעה אעפ"י שיש ספק בעצם הקידושין לדעת הבי"ש, מ"מ הוא חייב במזונותיה כל זמן שלא גירשה משום שהיא מעוכבת להנשא על ידו".

משמעות הדברים שהיא שעצם המציאות שבה האשה מעוכבת מלהינשא מחדש מחמת הבעל גוררת אחריה את חיוב המזונות.

ועיין פד"ר כרך ד' עמ' 162-163 שבית הדין הגדול, בהרכב הדיינים נ"ע הגר"ע הדאיא זצ"ל הגר"י הדס זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל, אישר פסק דין של בית הדין האזורי שחייב מזונות מעוכבת מחמתו גם בנסיבות של אשתו שמצד הדין האישי הבעל כבר אינו חייב במזונותיה.

ויש להוסיף שיסוד חיוב במזונות "מעוכבת מחמתו" אינו כחיוב מזונות אשה הרגילים, אלא כקנס עקב עיכוב הגירושין, וכמבואר בתוספות יבמות (דף מא עמוד ב' ד"ה עמד), ועיין פד"ר כרך ג' עמ' 44 וכרך י' עמ' 294. וכמו שעולה מדברי הישועות יעקב שהביא הפת"ש אה"ע סי' צג סק"ב. ועיין בספר שמע שלמה חלק ב' אה"ע סי' יט שהאריך להוכיח כן.

ב. בהתאם לסעיף 2(ב) לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין) התשנ"ה-1995 בית הדין מטיל בזאת עיקול על קצבת הנכות של הנתבע עד לסך 3000 שקל לחודש, והסכום יועבר ישירות לידי התובעת כפירעון חוב המזונות הנזכר בסעיף א'. ועיין בספר עטרת דבורה חלק ב' סי' פג שבו הובהר באריכות הטעם ששלילת קצבת ביטוח נכלל בהרחקות דר"ת ואינו כאונס ממון, מאחר ודין שלילה זו כמניעה מהבעל לקבל מחוי וכיוצ"ב.

ג. עפ"י סעיף 2(א) לחוק הנזכר נשללת זכותו של הנתבע:

1. לקבל או להחזיק או לחדש רישיון נהיגה.
2. לפתוח או להחזיק חשבון בנק או למשוך שיקים מחשבון בנק בדרך של קביעה כי הוא לקוח מוגבל מיוחד כמשמעותו בחוק שיקים ללא כיסוי התשמ"א-1981.
3. לקבל דרכון ישראלי או תעודת מעבר לפי חוק הדרכונים תשי"ב-1952, להחזיק בהם או להאריך את תוקפם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ניתן ביום ג' בניסן התשע"ט (08/04/2019).

הרב מאיר פרימן

הרב מרדכי מזרחי בר אור

הרב אוריאל לביא – אב"ד